

PREFAȚĂ

REABILITAREA NATURII UMANE

Se vorbește mult, se scrie mult, în așa fel încât mintea se înceteșează, iar cuvintele se pustiesc. Cei care scriu se plâng că oamenii nu mai citesc și că scrisul nu mai are valoare. Se pare, însă, că cei mai mulți dintre noi nu mai au răbdare și nici timp să citească scrieri meșteșugite și lungi. Pragmatismul i-a cucerit pe oameni; caută utilul și vor experiențe, au nevoie de idei incisive care să le stimuleze și provoace gândirea proprie; din pustietatea cuvintelor să fie extrase esențe, la fel cum în pustiu o oază are mare căutare.

Decât să-i condamnăm pentru superficialitate ori dispreț pentru cultură, ar fi mult mai potrivit să le respectăm noile nevoi și aspirații. Strădanțiile religiilor de a-l minimiza pe om, chipurile creatură din țărână, ființă nemernică și păcătoasă prin natura sa, sunt pe cale să fie desființate de cercetările actuale din fizica cuantică și cosmologie. Omul, subiectivitatea umană au un rost și un rol la scară universală.

O asemenea „imagine” nu a fost deloc stimulativă pentru potențialitățile naturii umane – infinite la scara mușuroiului în care ne resemnăm, în bună măsură din această cauză. Au contribuit și unele intenții „educative” care au promovat ca ideal omul docil și conform, destinat în exclusivitate unei bunăstări iluzorii. Vorbe „înțelepte” ca „nimeni nu este buricul pământului”, „nimeni nu este de neînlocuit”, atât de plăcute mediocrației, s-au întipărit în mentalități și mulți dintre semenii noștri s-au înecat în umilință, într-atât, încât aproape toți copiii excepționali sunt timizi și neîncrezători.

O falsă modestie a învăluit ca un lînțoliu personalitatea umană, iar aspirațiile chiar s-au prăbușit în țărâna unei vieți materializante. Fapt convenabil unei suprastructuri politice mediocre și profitoare până la limita prostiei și, iată! ni se oferă în aceste zile nenorociri de neînchipuit, provocate proteste.

Asistăm însă și la o explozie a exuberanței tinerelor generații, la negarea valorilor care au susținut conformismul social și exploatarea muncii și chiar la sfidarea unor convingeri și stereotipii care au condus viața multor generații spre epuizare spirituală și spre dizolvare în mediocritate. Unii dintre noi sunt speriați, dar semne bune au anii care vor veni, chiar dacă acum multora li se pare că lumea se prăbușește asupra lor. E timpul unei învieri adevărate! Istoria s-a încheiat odată cu descoperirea întregii planete Pământ: începe, cu greutate și mari neliniști, o epocă a încrederii, a expansiunii umanului.

Orice intelectual, cu prea multă încredere în sine, este însă în stare să țină lecții nesfârșite despre îndărătnicia naturii umane. Nu există, pentru el, un dușman mai mare al progresului. Nimic nu se opune mai îndârjit voinței lui de schimbare, de o nouă fasonare a lumii după chipul și asemănarea lui, decât această ființă îndărătnică pe care o numim om. El este eroul progresului, al binelui suprem, al cunoașterii desăvârșite, iar natura omului este sâlașul unei rezistențe acerbe, al ignoranței și al prostiei.

În înverșunarea lui, nu este în stare să descopere „secretul lui Polichinelle”: natura umană nu a acceptat, nu acceptă și nu va accepta niciodată decât acel progres, acel bine, acea cunoaștere care izvorăsc din ea însăși, din potențialitățile individului uman, din zestrea sa interioară. Învățătura și educația reale sunt procese interioare, sunt desfășurarea și actualizarea potențialităților proprii fiecăruia. Diferite, ca durată și rezultate, în raport cu zestrea genetică și cu provocările modului și stilului de viață.

Un om cu valoare autentică va fi mereu aproape și în dialog cu această „a doua natură” pe care o numim umană – un potențial comun fiecărui individ, dar cu valențe extrem de variate în desfășurarea și manifestarea sa. Și mai ales în receptarea mesajelor din exterior. Un asemenea om nu va cere niciodată, nimănui să-și însușească „învățăturile” sale, ci va stimula și va îndruma pe oricine dorește să atingă și să depășească aceste învățături, în felul său și în

libertate deplină. Umanitatea este o simfonie concertată de toți oamenii la unison.

El va fi un adevărat maestru al descoperirii și stimulării potențialităților individuale. Nu va cere, nu va pretinde și nu va impune nimic, ci va atrage interesul, va stimula originalitatea și creativitatea. Nu va oferi nimic de-a gata, ci va încuraja descoperirea. Nimic nu e mai stimulativ pentru orice individ uman decât sentimentul că el descoperă lumea înconjurătoare și propria natură și, doar într-un final, își va da seama de contribuția „învățătorului”. Când va atinge nivelul său de cunoaștere și înțelegere.

Dar fiecare om are nevoie de stimuli, provocări și experiențe atât în gândire, cât și în existența sa nemijlocită, iar viața este adeseori aleatorie și inhibantă, ba chiar distructivă. Este nevoie, deci, de o gândire cât mai profundă și mai cuprinzătoare care să inițieze procese de conștientizare și un avans neîntrerupt al conștiinței. Astfel, devenirea omului va fi continuă, iar potențialitățile umane se vor desfășura și intersecta fructuos și vor influența tot mai mult existența individuală și cea socială. Adică progresul durabil, care afirmă și nu inhibă, nu infirmă natura umană, ci cultivă o **condiție** umană din ce în ce mai apropiată de complexitatea naturii umane.

Omul este întotdeauna primordial, iar izvorul naturii sale este nesecat. Apa lui nu poate fi înghițită dintr-o sorbitură, ci treptat în această lungă călătorie a omului spre umanitate deplină. În devenirea lui întru ființă, cum spun filosofii, în devenirea-ca-om cum propun eu. În căutare de sine și proiectare dincolo de limitele unei condiții încă mult mai sărace decât complexitatea naturii sale.

Deși suntem îndemnați, din cea mai îndepărtată Antichitate, să ne cunoaștem pe noi înșine, nu am reușit nici cea mai firavă „școală”, tendință sau mișcare pentru a genera un interes notabil pentru cunoașterea interioară. Știința ne anunță că un creier uman are o capacitate cognitivă incomparabilă cu cel mai perfecționat computer

imaginabil și că cercetarea ADN ne oferă indicii că aici ar putea fi tezaurizată o „cultură” nativă de o complexitate rarisimă, în vreme ce am crezut multă vreme că doar cinci la sută din acest tezaur natural ne este util, restul ar fi balast.

Avem și o veste bună. Nu puțini oameni, dacă nu toți, au trăit măcar o dată în viață o „explozie” mentală prin care li s-a rezolvat instantaneu o problemă care i-a preocupat multă vreme. Cu cât mintea este mai deschisă și mai receptivă, cu atât asemenea erupții sunt mai dese și mai ample. Iar geniile au început să le caute, în baie, în stări de contemplație sau cataleptice etc. Aceste erupții se numesc INTUIȚII și, în pofida unor dascăli cu mintea prăfuită, care încă mai consideră „cunoașterea intuitivă” o cogniție primară, chiar primitivă, sunt ciocniri instantanee între cunoașterea progresiv-obiectuală și cunoașterea interioară. Care pot produce efecte cruciale.

Suntem, acum, capabili să creăm și să valorificăm o condiție umană de o mare complexitate latentă și să identificăm, fiecare, sensul existenței noastre. Ne mai trebuie o schimbare atât de radicală, încât puțini și-o pot imagina deocamdată, a ceea ce numim educație, care să reintegreze cunoașterea și învățarea în viața nemijlocită și să interacționeze direct cu potențialitățile fiecărui individ uman, renunțând la formalismul didactic care pornește de la ideea că obiectivele și cerințele societății primează întotdeauna, iar omul-individ trebuie refasonat într-un Pat al lui Procust. Și ne mai și proteste că perspectiva prin care omul este considerat o resursă a societății și nu un simplu factor al acesteia ar fi un progres.

Am putea, oare, să nu mai distrugem în fașă potențialul creativ al copilului, ci să adaptăm cerințele și mijloacele sociale la potențialitățile sale?. Să ne asumăm aceste adevăruri elementare: fiecare copil este un geniu potențial, iar izvorul unic și creator al oricărei societăți este omul? Consecințele ar fi colosale, iar saltul omenirii ar fi uriaș într-o singură generație.

Cititorul ocazional va găsi aici o vorbă cu rost. Nu știu dacă de alinare, ori de liniștire, dar, în orice caz, de susținere a gândului propriu. Poate chiar câte un stimul, care să-i stârnească setea de a ști și să-i primenească încrederea. În momente de cumpănă, de nesiguranță ori curiozitate poate deschide această carte ca pe un oracol și va găsi o pistă nouă, poate surprinzătoare, ori chiar sâcâitoare, dar care îl va pune pe gânduri. Iar gândurile sunt întotdeauna fertile când întâlnesc un impuls sau un punct de sprijin.

Cu toții suntem oameni, dar fiecare este o piatră unică în zidirea umanității.

OM-DEVENIRE

Omul nu există, ci devine

Are viața noastră un sens?

Cele mai noi idei filosofico-științifice par să ne îndrepte spre ipoteza că această bio-complexitate pe care o numim viață are un sens – **apariția unei ființe-subiect, conștiente de sine**. Noi o numim om. Această ființă are capacitatea de a deveni liberă, adică de a da, ea însăși, sens propriei vieți. Dacă nu o face, atunci va plonja implacabil într-o formă de sclavie: omul va deveni rob al altora sau al propriei animalități.

Veștile sunt însă proaste: nimeni nu ne poate oferi un sens, acesta trebuie să fie neapărat propriu, adică într-o relație de consistență cu potențialitățile individualizate ale naturii noastre. Avem însă la dispoziție tezaure culturale colosale, religii multiple, sisteme filosofice care mai de care mai complicate și mulțimi nenumărate de îndrumători, profesionalizați sau voluntari, tehnologii superinteligente etc. etc. Dar, colac peste pupăză, ne trebuie mai multe vieți pentru a face cunoștință măcar în parte cu toate aceste surse „educaționale”. Și ca să nu ni se pară, totuși, prea puțin, cunoașterea umană actuală a devenit sclavă a obiectului. Suntem bombardați cu atâtea informații despre lumea obiectuală încât nimeni nu le poate recepta într-o cantitate semnificativă, în timp ce cunoașterea subiectivității este aproape ignorată.

- După o copilărie „paradisică”, puiul de om cade în „nevoia supraviețuirii” (câte unul, din păcate, o pățește din chiar clipa în care învață să meargă). Dacă nu se va prăbuși în plăcere, ori în viciu, are toate șansele să devină om.

- Căderea omului este incontestabilă: din ciclul sacru (inițiativ) a căzut în ciclurile telurice ale devenirii. Scopul, înălțarea prin propria conștiință.

- Singurătatea este dată omului ca să nu uite că poate – sau ar fi putut – să fie om. Este atât stimul, cât și pedeapsă.

- Omul este ceea ce va deveni. Altfel este sclavul propriilor slăbiciuni.

- Omul nu există, ci devine; există doar omul potențial, care, dacă nu-și descoperă și actualizează continuu potențialitățile naturii sale, ajunge să ia lecții de la animale. Dacă mai este capabil să învețe...

- Cine o fi acest biped ignorant care se crede mai deștept decât natura?

- Suferă râma că nu poate ajunge la cer și uită că rostul ei este să fertilizeze solul. Dar, oricât ar sălta, tot târătoare rămâne.

- Omul este totul sau nimic: totul, dacă înflorește în dinamica devenirii, nimic, dacă se îneacă în stagnare.

- Devii om doar în competiție cu tine însuși. În competiție cu alții, potențialul tău se destramă și se risipește.

- Simone de Beauvoir a avut dreptate. De fapt, moartea s-ar înțelege bine cu individul uman. Mulți dintre noi au trecut, sau trec, prin momente în care și-o doresc ca pe o salvare. Dar moartea are altă „misiune”: să reîmprospăteze mereu omenirea prin succesiunea generațiilor. Și astfel, dinamica devenirii omului spre umanitate deplină „funcționează la foc continuu”.

- În Univers, dualitatea este scânteia iar triada este motorul. Totul este dinamică.

- Omul s-a izgonit singur din paradisul inconștienței.
- O aspirație înaltă stimulează, o speranță deșartă demoralizează!
- Omul este perpetuum-mobile căutat atâta vreme. El trebuie doar să-și găsească impulsurile dinamice în mediul său de viață pe care îl transformă continuu. De aceea el nu este, ci devine!
- Omul-animat a fost dotat cu un singur mijloc de supraviețuire – RAȚIUNEA. Mediul în care s-a născut, ori a plonjat, a fost și este plin de pericole și amenințări. Autoprotejarea nu este definitivă, iar mijloacele necesare trebuie mereu reînnoite.
- Omul este, într-adevăr, o ființă (de)căzută ... în materie.
- A fi liber nu înseamnă a face orice, ci a face ceea ce susține și afirmă devenirea umană. Omul nu este, ci devine, iar câmpul libertății se extinde în ritmul acestei deveniri.
- Studiul, munca, gândirea, reflecția nu sunt destinate afirmării sociale, ci antrenează și susține ființa umană într-o devenire continuă. Afirmarea o deturnează prin alienare!
- Era expansiunii umanului va începe când societățile vor furniza omului, de la cea mai fragedă vârstă, experiențele necesare devenirii sale.
- În devenirea omului, reîntoarcerile ciclice la sânul naturii-mame sunt vitale. Doar aici poate fi recuperată autenticitatea cunoașterii. Bibliotecile și vicisitudinile social-politice o afectează continuu.

- În devenirea sa ca om, individul nu are nevoie de drepturi, ci de stimuli potriviți naturii sale proprii!

- Se zice că Dumnezeu le-a făcut, Evei și lui Adam, haine de piele, înainte de a-i arunca în „jungla” pământească. Se pare că de aceea devenirea lor ca oameni a durat o veșnicie. Și încă se mai pare că acea veșnicie nu este a noastră.

- În drumul lung al devenirii-om, doar cei rarissimi vor rămâne inocenți.